

Ilmastopaneelin 2. kokous

PÖYTÄKIRJA

Aika: ma 30.1.2012 11.30–21.00

Paikka: Kulttuurikeskus Sofia, Vuosaari Helsinki

Paikalla:

Paneelin jäsenet:

professori Markku Kulmala, Helsingin yliopisto (puh.joht.), tutkimusprofessori Miimu Airaksinen, VTT, yliopistolehtori Hannele Cantell, Helsingin yliopisto, tutkija, ilmastotiimin vetäjä Sirkku Juhola, Aalto-yliopisto, professori Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, professori Kai T. Kokko, Lapin yliopisto, professori Markku Ollikainen, Helsingin yliopisto, professori Pirjo Peltonen-Sainio, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, tutkimusprofessori Ilkka Savolainen, VTT, professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus SYKE, professori Sanna Syri Aalto-yliopisto, professori Markku Kanninen, Helsingin yliopisto.

Sihteeristö: Pirkko Heikinheimo (ympäristöministeriö), Bettina Lemström (työ- ja elinkeinoministeriö), Karoliina Kinnunen Mohr (ympäristöministeriö), Sanna Sorvari (Ilmatieteen laitos), Hanna Lappalainen (Helsingin yliopisto/ IL)

Poissa: pääjohtaja Petteri Taalas, Ilmatieteen laitos

1. Kokouksen avaus ja paneelin jäsenten alustukset

Paneelin puheenjohtaja Markku Kulmala avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleiksi.

Paneelin jäsenet esittelivät omaa tutkimusalaansa ja selvityksaiheita. Ministeriöiden edustajat pitivät katsauksen ilmastopolitiikan ajankohtaisista asioista. Alustusten pohjalta keskusteltiin.

2. Paneelin työskentelystä ja tavoitteista

Paneelin työn keskeisiä tavoitteita ovat tutkimuksen ja politiikan välisen vuoropuhelun vahvistaminen, kansallisen ilmasto- ja energiastrategian seuranta sekä tieteellisen näkökulman tuominen julkiseen keskusteluun. Paneelin selvityksistä osa on tilauksia, osa paneelin ideoimiin aiheisiin perustuvia.

YM:n tilaama Ari Ekroosin Ilmastolakiin liittyvä esiselvitys on käynnissä ja Ekroos kutsutaan esittelemään työtään paneelin seuraavaan kokoukseen. Ekroosin selvityksessä on pyritty katsomaan laajasti ilmastolakia erityisesti oikeudellisesta näkökulmasta.

Paneelin selvitykset ja työohjelman laatiminen

Käytiin keskustelua paneelin selvitystyön lähtökohdista. Kokouksen alkupuolella pidetyistä alustuksista nousi ideoita jatkotyöskentelyyn.

Käsitteiden avaaminen suurelle yleisölle on keskeistä. Arvioissa on huomioitava myös kytkennät globaalin ja paikallisen ympäristön muutoksen välillä. Yksi mahdollinen selvitystyö voisi kohdentua jo olemassa olevien poliittisten päätösten avaamiseen ja päästöpolitiikan ristiriitaisuuksien avaamiseen.

Työohjelman kokoaminen aloitetaan seuraavassa kokouksessa. Paneelin jäsenet organisoituvat 3–4 hengen ryhmiin. Ensimmäinen selvitys käynnistetään jo tänä keväänä.

Osana oman tietoisuuden ja kokonaisvaltaisen näkemyksen kartuttamista ehdotettiin, esim. innovaatio-iltapäivän ja sidosryhmätilaisuuksien järjestämistä.

3. Paneelin työskentelyyn liittyvät asiat

Sisäinen viestintää ja dokumenttien hallintaa varten otetaan käyttöön sopiva verkkotyökalu. Hyväksi vaihtoehdoksi todettiin Basecamp (<http://basecampHQ.com/>). Ulkoista viestintää varten perustetaan verkkosivusto, joka mahdollistaa myös ajankohtaisen sisällön.

4. Paneelin varapuheenjohtaja

Professori Marja Järvelä valittiin paneelin varapuheenjohtajaksi.

5. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 9.maaliskuuta klo 9.00–12.00 Ilmatieteen laitoksella (Kumpula, Helsinki).

Doodle-kyselyn avulla sovitaan paneelin syksyn kokouspäivämäärät.

LIITE: 30.01.2012 ALUSTUKSISSA ESITETYT SELVITYSAIHEET

M. Airaksinen

- Ei päästökauppasektorilla tehtävien toimenpiteiden vaikutus päästökauppasektoriin (esim. rakennusten energiankulutus). Koko ketjun vaikutussuhteet

H. Cantell

- Reagointi Perusopetuksen uuteen tuntijakoon > opetussuunnitelmaan
- Huolehdittava, että ympäristöaineiden tuntimäärä on riittävä ja sisältötavoitteet edistävät kestävän kehityksen näkökulmia
- Ilmastovastuullisten toimien ohjauskeinot
- Muiden (ns. sisältötieteiden) kannanottoihin käyttäytymisen ja vastuullisen toiminnan näkökulma:
- Tehtävä ehdotuksia siitä, miten ”faktat ja numerot” siirtyvät ihmisten todelliseen toimintaan

S. Juhola

- Ilmastopolitiikkaan sitouttaminen
  - Hillintä- ja sopeutumispolitiikan ja toimien yhdistäminen
  - Ilmastolaki ja sopeutumisen toimeenpano alueellisella- ja kuntatasolla
  - Esimerkkejä muista maista: Ruotsi, Tanska, Iso-Britannia
- Sopeutumispolitiikan painopisteiden tarkastelu
  - Ilmastonmuutoksen vaikutusten hyödyntäminen ja yksityinen sektori
  - Erilaiset ohjauskeinot tähän liittyen muissa maissa
- Sopeutumistoimet maailmalta kohdistuviin ilmastovaikutuksiin
  - Miten rajataan?

M. Järvelä

- Kuluttajien valinnat: energia, ruoka, asuminen, liikenne, kulttuuri –(itse)palvelut
- Alueittaiset ruoka- ja energian toimitusketjut, pienyrittäjät (maaseutu-kaupunkiyhteys)
- Matalan hiilen elämäntapamallit
- Toimintatutkimukselliset kokeilut esim. kouluissa
- Koulujen opetusohjelmaa koskevat kannanotot (ja selvitykset ?)
- Asiantuntija vs. kansalaiset debaattit (media)

M. Kanninen

- Biopolttoaineiden hiilitaseet (seminaari, asiantuntijapaneeli)
  - Esim.:
    - Maankäytön muutokset tuottajamaissa
    - Laskentamallit ja niiden erot
- Maankäytön hiilitaseet Suomessa
  - Durbanin päätökset ja niiden merkitys Suomessa
    - Maatalous tulossa mukaan ilmastopöytäkirjaan
    - Uudet LULUCF laskentaperiaatteet
- Suomi globaalina toimijana ilmastonmuutoksessa
  - Suomen rooli?

K. Kokko

- Ilmastolain tarpeellisuus ja sääntelymuoto

- Ilmaston muutosta hillitsevät konkreettiset toimet
  - Esim. puurakentaminen vs. betonirakentaminen
- Ilmaston muutoksen haittavaikutusten tunnistaminen yhteiskunnassa ja konkreettiset toimet niiden ehkäisemiseksi
  - Esim. sähköverkkojen kaapelointi
  - Avustettu leviäminen
  - Hiilinielut metsätaloudessa

M. Ollikainen

- Selvitys 1. Maatalouden ilmastopolitiikka: kasvinviljely ja karjatalous
  - Kasvinviljely:
    - Maalajit (savi, hieta, turve) & viljelyteknologiat
    - Viljelytoimien päästöt, maaperäpäästöt ja hiilen sidonta
  - Karjatalous
    - Dieetin hallinta & lannan säilytys ja käyttö (metaani & ammoniakki)
    - Maankäyttö karjataloudessa
    - Rajapinta metsätalouteen; ilmasto ja vesiensuojelupolitiikan yhteishyödyt
- Selvitys 2. Metsätalous ja ilmastopolitiikka
  - Durbanin ratkaisun seuraukset
  - Kilpailu metsistä raaka-ainelähteenä: metsäteollisuus, energia- ja biopolttoainetalous
    - Kantojen hyödyntämisen erityisteema
    - Suometsät: kunnostaminen ja ennallistaminen – seuraamukset metsäpinta-alalle ja Suomen vastuille
    - Suomalaisen metsäosaamisen vienti maailmalle

P. Peltonen-Sainio

- Kasvinhuonekaasupäästöjen hillintä maataloudessa
  - Turvemaat, niiden lisäraivaaminen ja vesistönsuojelukytkökset
  - Viljelijä ja maatila = pelto ja metsä
- Jätteet ja kuluttajakäyttäytymiseen vaikuttaminen
  - Eettiset ja moraaliset ulottuvuudet
  - Merkitys koko ketjun toiminnassa (panosten "hukkatuotanto", energian hukkakäyttö tuotantotoimissa, kuljetuksissa, säilytyksessä sekä näistä ja muista aiheutuva ympäristöjalanjäljen heikkeneminen kauttaaltaan...)
- Sopeutumisen ja hillinnän synergiaedut
  - "Stern"-tyyppinen kustannus-hyötylaskelma maatalouden ilmastonmuutokseen sopeutumisesta Suomessa

I. Savolainen

- Liikenne
  - Aika paljon töitä tehty
  - Voitaisiin kirjoittaa katsaus?
  - Esim.: autoveroon bonus/malus-laskenta mainoksiin
- Päästökaupan ulkopuolinen lämmitys
  - Fossiilisen öljyn käytön vähentäminen
- Maataloustoiminta kokonaisuutena (päästöjä jakautuu useille sektoreille)
  - Päästöt kasvussa
- Suomen toimien riittävyys vuoden 2030-2040 tavoitteiden saavuttamiseen
  - Ei-PK-sektorin nykyisin tunnistetut toimet eivät riitä

- Ohjaustoimet/kannusteet päästövähennysten aikaansaamiseksi

J. Seppälä

- Ei-päästökauppasektorin roadmap vuoteen 2020, nykyistä kunniahimoisemmat päästötavoitteet (-16% -> 25 %)
(tämän vuoden aikana 1. versio)
  - - toimenpiteiden kustannustehokkuus - hyödyt, vaiheistus(ns. UK:n Sternin malli Leeds'in kaupunkialueelle)
  - - toimintamalli asioiden jalkauttamiseen

S. Syri

- Suomen mahdollisuudet -20% tavoitteen kiristämiseksi ei-pk-sektorilla ja sen kustannukset
  - VTT:n selvitys oli jo varsin kattava, ei kannata tehdä päällekkäistä työtä
- Ilmastolaki: mitä hyötyjä, mitä haittoja, tarvitaanko ?
- Kannatan kannanottoa ilmastonmuutoksen hillintään liittyvästä koulutuksesta (tasot: peruskoulu ... yliopisto ?)

LIITE 2 Ilmastopolitiikasta nousevia selvitysaieheita / PH 8.2.2012

Täydennetty kooste ilmastopaneelin 30.1.2012 kokouksessa pidetystä esityksestä

- Ilmastopaneeliilta odotetaan evästystä ilmastolain valmisteluun.
Toinen keskeinen aihe: Millaisilla toimilla saadaan lisää päästövähennyksiä päästökauppasektorin ulkopuolelle

Ilmastolakia koskevan esiselvitysluonnoksen kommentointi

- Ari Ekroos ja Matias Warsta laativat ilmastolaista esiselvitystä, jonka on määrä valmistua maaliskuussa. Selvityksen tekijät kutsutaan paneelin 9.3. kokoukseen esittelemään työtään ja kuulemaan paneelin kommentteja. Paneeli saa aineiston tutustuttavakseen ennen kokousta
Huhtikuussa selvinnee, millaisia jatkoselvityksiä Ekroosin työn jälkeen käynnistetään ja mikä on ilmastopaneelin mahdollinen rooli tässä työssä.

Taakanjakotyöryhmän väliraporttiin perehtyminen

- Taakanjakotyöryhmän (päästökaupan ulkopuoliset sektorit) väliraportti valmistuu helmikuun loppupuolella. Siinä tulee olemaan mm. kuvaukset kv., EU ja kansallisesta ilmasto- ja energiapolitiikasta ja näihin liittyvistä viranomaistehtävistä.

Raporttiin perehtyminen tukisi mm. ilmastolain valmisteluun liittyvää pohdintaa sekä paneelin perehtymistä päästökauppasektorin ulkopuolisten toimialojen nykyiseen ohjaukseen. Aineiston pitäisi ehtiä 9.3. kokoukseen. Päästöbudjetit; asiantuntijakokous

- Mahdollisia päästöbudjetteja koskevat kysymykset liittyvät ilmastolakiin
- Ilmastopaneeli voisi järjestää asiantuntijakokouksen, johon kutsutaan inventaarion, päästöskenaarioiden ja muiden relevanttien alojen asiantuntijoita.

Vierailu UK:ssa; aiheina ilmastokomitean toiminta ja ilmastolaki

- Vierailu ajoitetaan keväälle, jolloin keskustelut palvelisivat sekä ilmastolaista käytävää kansallista pohdintaa että ilmastopaneelin työtapojen kehittämistä.

Millainen on tavoiteltava kunnianhimon taso ilmastopolitiikassa?

Miten voidaan vahvistaa energiatehokkuuden kivijalkaa?

Ilmastopolitiikan eri tasojen (kansallinen, alueellinen, kuntataso) sitouttaminen
toimeenpanoon Ilmastopolitiikan hyväksyttävyyys

Ideoita vuoden 2020 jälkeiseen nielupolitiikkaan

Näkökulmia kasvihuonekaasupäästöjen laskentaan

- musta hiili
- carbon metrics (ks esim. IPCC-kokousraportti <http://www.ipcc.ch/pdf/supporting-material/expert-meeting-metrics-oslo.pdf>)
- equity (historiallisten päästöjen laskenta)

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen työkalupakin (mm. riskien arvioinnit) vahvistaminen